

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. V. Duo corollaria notatu digna,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

fectionem totius gratiæ omnibus alijs tum Angelis tum hominibus collata excedere. Ad illud quod subiungitur de fide & spe, quæ non fuerunt in Christo, respondet D. Thomas hic art. 9. ad 1. quod fides & spes nominant effectum gratiæ cum quodam defectu qui est ex parte recipientis gratiam, in quantum scilicet fides est de non visis, & spes de non habitis: unde non oportet quod in Christo, qui est author gratiæ, fuerint defectus quos importat fides & spes, sed quidquid est perfectionis in fide & spe, in Christo est multo perfectius. Sicut in igne non sunt omnes modi caloris defectivi ex defectu subiecti, sed quidquid pertinet ad perfectionem caloris.

52. Obijcies secundò contra secundam conclusionem: Gratiæ habitualis fuit collata Christo à principio suæ conceptionis, juxta dispositionem liberi arbitrij, per actum charitatis, ut disp. præcedenti dictum est: Sed videtur impossibile quod unicus actus charitatis in illo instanti conceptionis elicitus, fuerit tam intensus vt excederet intensiorem actuum charitatis Angelorum, subindeque exigeret intensiorem gratiam, quam sit in omnibus illis collectivè sumptis: Ergo gratiæ habitualis Christi Domini, non excedit in intensiōe omnem gratiam Angelorum & hominum simul sumptam.

53. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: Christus enim à primo conceptionis momento ardentissimam charitatem erga Deum exercuit, eamque usque adeò intensam, ut præ ea non modò sanctorum quorumlibet virorum tantopere inter nos celebrati ardores, sed etiam Cherubimorum & Seraphinorum incandea, planè frigerant, ut luculenter ostendit Joannes Avila Tractatu in illud *Audi filia*, cap. 78. 79. & 80. latine expresso à Rossignolio lib. 3. discip. Christ. perfectionis cap. 26. Ratio etiam id suadet, Nam perfectio charitatis in Deum, ex perfectione & charitate notitiæ quæ cognoscitur, metienda est, cum cognitio intellectus sit regula actuum voluntatis: At Christus per scientiam infusam, & visionem beatificam, Dei vultum & infinitam eius pulchritudinem, à primo conceptionis momento clarissimè conspexit: Ergo actus charitatis quem tunc elicit (sive illius regula dicatur esset visio beata, sive actus scientiæ infusæ) ferventissimus fuit, & adeò intensus, ut omnium actuum charitatis Angelorum & hominum intensiōnem ac fervorem exccleserit. Ex quo infert S. Thomas infra qu. 35. ar. 4. quod Christus in primo instanti suæ conceptionis accepit non solum tantam gratiam quantam comprehensores habent, sed etiam omnibus comprehensoribus majorem.

54. Obijcies tertio: Si quæ ratio suaderet ponere tam intensam gratiam in Christo, maximè quia est caput Angelorum & hominum; & sic in ipso tanquam in capite debet contineri omnis gratia in membra derivanda: At ex ratione seu dignitate capitis non rectè colligitur tanta intensio gratiæ, sed potius oppositum: Ergo &c. Major patet ex supra dictis, Minor verò suadetur. Debet esse proportio & analogia inter caput naturale & morale, & inter corpus naturale & mysticum: Sed in corpore naturali esset magna improporatio, si caput excederet in quantitate molis totum corpus: Ergo similiter in corpore mystico erit improporatio, & veluti monstruositas, si gratia Christi ut capitis, excedat vel adequet secundum intensiōnem omnem gratiam totius corporis collectivè sumptam.

55. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, Tom. IV.

A ad cujus probationem dicendum est, quod illa analogia & similitudo corporis mystici Ecclesiæ ad corpus naturale, non debet tenere in omnibus, sed in aliquibus; quadrat enim illa similitudo quoad influxum qui à capite derivatur in membra, & quoad eminentiam ejus supra alia membra, & quia sicut in capite sunt omnes sensus, ita & in Christo fuerunt omnes gratiæ, ut ait Augustinus Epistolâ ad Dardanum. Deficit tamen in hoc, quod quia in naturalibus, præsertim in viventibus, forma substantialis vendicat sibi determinatam quantitatem, tum in capite, tum in membris, ut suas operationes vitales exercere valeant, necesse est ut caput naturale minorem quantitatem molis habeat, quam totum corpus. Ceterum gratiæ habitualis, quæ est forma quâ vivificatur corpus mysticum Ecclesiæ, non vendicat sibi determinatam intensiōnem, sed potest augeri in infinitum, ut articulo sequenti dicemus. Unde in capite corporis mystici, potest reperiri magis intensa gratia, quam sit in omnibus alijs, absque eo quod influxus capitis in membra impediatur; quin potius ad dignitatem & excellentiam capitis pertinet, vt in tanta abundantia fuerit ei collata gratiæ habitualis.

Objicies quartò: Plures Sancti in Scriptura dicuntur pleni gratiâ, sicut & Christus, vt B. Virgo, D. Stephanus, & Apostoli: Ergo gratiæ Christi habitualis, totam gratiam Angelorum & hominum simul sumptam, non videtur in intensiōne excedere; nulla enim major intensio vel abundantia concipi potest, quam plenitudo.

Sed negatur Consequentia, ut enim supra dicemus, cum aliqui Sancti in Scriptura pleni gratiâ dicuntur, hoc de plenitudine subjectiva, quæ solum importat omnem gratiam ad statum & officium ad quod à Deo vocati sunt pertinentem, intelligendum est. Cum verò Christus plenus gratiâ appellatur, hoc de plenitudine non solum subjectiva, sed etiam formali intelligi debet, id est de gratiâ existente in summa intensiōne quæ de lege & potentia Dei ordinaria haberi potest, ut supra declaravimus. Unde bellè Origenes homil. 29. in Lucam: *Quando legis in Evangelio, Iesus autem plenus Spiritu Sancto reversus est, & in Actibus Apostolorum ubi dicitur quod repleti fuerunt Spiritu Sancto, vide ne aequales putes esse Apostolos Salvatori: sed & Iesum, & Apostolos, & alium quemlibet Sanctorum, plenos Spiritu Sancto agnosce, secundum mensuram vasculi sui. Et quomodo v. g. si voveris dicere, hæc vasa plena sunt vino & oleo, non statim indicas quod æquali mensurâ plena sint: siquidem aliud sextarium capere potest, aliud urnam, aliud amphoram: eodem modo & Iesus & Paulus pleni erant Spiritu Sancto; sed multò vas Pauli minus erat vase Iesu, & tamen erat secundum mensuram utrumque completum.*

§. V.

Duo Corollaria notatu digna.

EX dictis inferes primò, gratiam habitualement in Christo habere statum perfectum & sibi connaturalem: ut enim aliqua forma in statu perfecto & connaturali esse dicatur, tria potissimum requiruntur, nempe quòd nihil habeat admixtum de suo contrario, quòd sit conjuncta suo principio & fonti à quo derivatur, & quod habeat omnem intensiōnem & plenitudinem sibi connaturaliter debitam. Sicut lux in Sole, & calor in igne, B B b b

dicuntur habere connaturalem statum & modum, quia ibi sunt coniuncta suo proprio principio à quodimaniant, & nihil admittunt de suo opposito, habentque totam plenitudinem & intentionem gradualem sibi connaturaliter debitam: Sed gratia habitualis Christi habet hæc tria: Ergo in ipso statum perfectum & sibi connaturalem habet. Maior patet, Minor verò quoad singulas partes de claratur, In primis enim gratia habitualis Christi est conjuncta gratiæ unionis, & in ea radicatur veluti proprietas in essetia, unde habet proprium fontem gratiæ, scilicet Verbum, sibi conjunctum. Deinde habet ex tali conjunctione carere omni suo opposito, id est peccato, cum Christus per gratiam unionis constituatur ab intrinseco impeccabilis. Item in Christo habet totam intentionem & plenitudinem connaturaliter, seu de lege Dei ordinaria, sibi debitam, ut supra ostendimus: Ergo habet omnia ad connaturalem statum & modum alicujus formæ requisita.

59. Inferes secundo, hanc gratiæ plenitudinem & abundantiam, quam descripsimus, Christum non habuisse particulatim & cum successione, sicut nos, sed in primo conceptionis sui momento; quo benedicta ejus anima creata est, ita ut deinde nullum prorsus in gratia sanctificante incrementum fecerit. Ratio est, quia plenitudo illa gratiæ habitualis in Christo, à gratia unionis, ut rivus à fonte manavit, unde Joan. 1. dicitur: *Vidimus gloriam eius quasi unigeniti à Patre, plenum gratia & veritate*: At Christus à primo instanti conceptionis gratiam unionis habuit: Ergo & plenitudinem gratiæ habitualis. Unde Isaiæ 11. Spiritus Domini, hoc est, interprete ibi D. Hieronymo, fons Spiritus Sancti, & tota gratia Christo aliquando obventura, dicitur requietura super florem egredientem de radice Jesse; hoc est super Christum, cum primum conceptus est. Hinc Abbas Guerrius serm. 2. de Annunt. bellissime observat, Christum in Scriptura appellari germen, & florem, & fructum, quia sine gradu profectus, ab initio conceptus sui, omni virtute & gratiâ in seipso extitit perfectus. Hinc etiam D. Bernardus serm. 2. super *Missus est*, Christum sub specie viri à femina circumdati describens, ait: *Sive igitur latens in utero, sive vagiens in praesepio, sive iam grandisculus interrogans Doctores in templo, sive jam perfecta ætatis docens in populo, æque profecto plenus fuit Spiritu Sancto: nec fuit hora in quacunque ætate sua, quâ de plenitudine illa, quam in sui conceptione accepit in utero, aliquid minueretur, vel aliquid eidem adiceretur, sed à principio perfectus, à principio, inquam, plenus fuit Spiritu sapientiæ & intellectus, Spiritu consilii & fortitudinis, Spiritu scientiæ & pietatis, & Spiritu timoris Domini.*

60. Nec obstant verba illa Lucæ 2. *Iesus autem proficiebat sapientiâ & ætate & gratiâ*. Illa enim in primis possunt referri ad gratiam corporis & speciositatem pueri Iesu, ut sensus sit puerum Iesum in dies pulchriorem corpore & speciosiores apparuisse: frequens namque est, ut vox gratiæ sumatur pro pulchritudine corporis, iuxta illud, *fallax gratia & vana est pulchritudo*. Nec obest quod talis gratia, gratia Dei, vel coram Deo, ab Evangelista appelletur. Hoc enim videtur posse accipi iuxta idiotismum Hebræum, usurpatum à S. Luca, tamen Græcè scribente, tamen inter Hebræos rãdiu versato, scripturis assuetum, ita ut idem sit gratia Dei, quod summa & exquisita pulchritudo: sicut eminentissimi montes, & arbores proce-

A rissimæ, Montes Dei, & Cedri Dei, in Scriptura appellantur.

Quod si gratiam pro interna gratia accipiamus, quæ videtur pervulgata interpretatio tradita à SS. Patribus, dicendum est cum S. Thoma hic art. 12. ad 3. Christum profecisse in sapientiâ & gratiâ, non secundum ipsos habitus sapientiæ & gratiæ augmentatos, sed tantum secundum effectus; quia scilicet, ætate crescete, opera perfectiora faciebat. Eandem interpretationem adhibet D. Bernardus homil. 2. super *Missus est*, ubi postquam ostendit summam Christi gratiam & sapientiam, nullum incrementum successu temporis suscepisse, addit, *Nec te moveat quod de illo legis in alio loco: Iesus autem proficiebat sapientiâ & ætate & gratiâ apud Deum & homines*. Nam quod de sapientiâ & gratiâ hic dictum est, non secundum quod erat, sed secundum quod apparebat, intelligendum est. Non quia videlicet aliquid ei novum accideret, quod ante non haberet, sed quod accidere videretur, quando volebat ipse ut videretur. Tu homo cum proficis, non quando, nec quantum vis, proficis, sed te nesciente tuus moderatur profectus, tua vita disponitur. At verò puer Iesus, qui disponit tuam, ipse disponebat & suam, & quando volebat, & quibus volebat sapiens apparebat; quando & quibus volebat, sapientissimus. Similiter & cum omni gratiâ semper plenus fuisset, sive quâ apud Deum, sive quam apud homines habere deberet, pro suo tamē arbitrio, eam nunc plus, nunc minus ostentabat, prout cernentium vel meritis congruere, vel saluti expedire sciebat. Constat ergo, quia semper Iesus virilem animam habuit, etsi semper in corpore vir non apparuit.

Ad maiorem hujus interpretationis elucidationem, observat Toletus in eiusdem Lucæ locum, quod in Scriptura nomine sapientiæ & gratiæ, non intelliguntur solum ipsi habitus scientiæ & gratiæ sanctificantis, sed ipsa etiam opera & verba, quæ à sapientiâ & gratiâ procedunt, ut 2. Paralip. 9. & 3. Regum 10. & Lucæ 11. dicitur Regina Saba vidisse sapientiam Salomonis. Et Ecclesiastis 10. *Verba sapientis gratia*, id est gratiosa. Et Jacobi 1. *Hæc est religio visitare pauperes*, id est hæc sunt opera religionis. Quando ergo dicitur ab Evangelista, quod Christus proficiebat sapientiâ & gratiâ, tale incrementum, non ad ipsos habitus sapientiæ & gratiæ, sed ad opera ipsa & verba referri debet; quia nimirum secundum ætatis incrementum, Christus opera sapientiora edebat, sapientiora quoque verba loquebatur, & perfectionibus gratiæ & sanctitatis operibus incumberebat.

Dices, Eodem modo dicitur Christus profecisse in gratiâ, quo in ætate & sapientiâ: Sed verè in ætate profecit, & non solum in operibus ætati proportionatis; verè etiam in habitu sapientiæ profecit, quia esto scientia infusa Christi non fuerit magis intensa, decursu tamen temporis, habitus scientiæ naturalis acquisivit, juxta D. Thomam infrâ quæst. 9. art. 4. Ergo etiam in habitu gratiæ crevit.

Respondedo quod licet eisdem verbis de gratiâ, ætate, & sapientiâ, Evangelista loquatur, non tamen eodem sensu, eo quod incrementum ætatis & profectus in habitibus acquisitis, non obstant statui comprehensionis, existetis jam in termino, sicut obstat incrementum gratiæ intrinsecum: gratia enim cum est in termino, incrementum non suscipit, unde in beatis gratia non augetur intrinsecè, quia in termino est: Ergo cum Christus à primo instanti conceptionis esset beatus & comprehensor

ejus gratia nullum incrementum intrinsecum poterat suscipere.

64. Non defunt etiam aliqui ex SS. Patribus, qui ut à prædicto Evangelistæ testimonio facilius se expediant, docent quod Christus dictus est per ipsa ætatis incrementa crescere in gratia, sicut in sapientia, non in sua persona, sed in suo corpore mystico, cujus perfectio dicitur fuisse Christi, quia Scriptura sæpe tribuere solet capiti, quæ membris ipsius conveniunt. Ita Damascenus libro 3. de fide cap. 22. & Dionysius Alexandrinus contra Paulum Samosatenum in responsione ad questionem 5. ipsius Samosateni,

ARTICULVS III.

Vtrum gratia habitualis Christi, de potentia Dei absoluta, augeri possit?

65. **D**ixi gratia habitualis, quia certum & indubitatum est, sanctitatem à gratia unionis proveniente augeri non posse, tum quia est infinita simpliciter, tum etiam quia est donum substantiale, & consequenter incapax incrementi. Addidi, de potentia Dei absoluta, quia cum in Christo sit gratia plenitudo tam intensiva quam extensiva, de lege Dei ordinaria possibilis, ut articulo precedenti ostensum est; & gratia ejus sit comprehensoris existentis jam in termino, manifestum est, illam de lege & potentia Dei ordinaria augeri non posse. Unde solum restat difficultas & controversia inter Theologos, an de potentia saltem absoluta, major intensivè esse possit?
66. Negativam partem docuerunt Durandus, Scotus, D. Bonaventura, Ricardus, & ex Thomistis Cajetanus, & Nazarius. Sed opposita sententia multò videtur probabilior, & doctrinæ D. Thomæ conformior, eamque docent communiter Theologi, tam domestici, quam extranei, unde sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

- D**ico igitur: Gratia Christi habitualis potest esse major intensivè, de potentia absoluta. Probatur primò ex D. Thoma infra quæst. 10. art. 4. ad 3. ubi sic ait: *Dicendum quod sicut supra dictum est de gratia, quod non potest esse major gratia Christi, per respectum ad unionem Verbi, idem etiam dicendum est de perfectione divina visionis, licet absolute considerando possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divina potentie.* Ex quibus verbis hoc potest deduci argumentum: Eadem ratio est, quoad augmentum intensivum, de gratia habituali, & de visione beatifica; cum gratia habitualis, ut est in patria, sit radix luminis gloriæ, & visionis beatificæ: Sed visio beatifica terminum augmenti non habet respectu potentie Dei absolute, cum datà quacunque visione, possit esse aliquis gradus sublimior secundum infinitatem divina potentie, ut asserit Sanctus Thomas; Ergo etiam gratia habitualis terminum augmenti non habet, sed potest quacunque datà in infinitum augeri, subindeque gratia habitualis Christi potest esse major intensivè, de absoluta Dei potentia. Unde idem S. Doctor hic art. 12. ait quod *virtus divina potest facere aliquid majus & melius, quam sit habitualis gratia Christi.* Ubi loquitur de gratia Christi in esse qualitatis, ut patet ex argumento ad quod responderet, quod sic

Tom. IV.

A procedebat: *Augmentum gratia fit per virtutem divinam: Sed virtus divina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur: Ergo videtur quod gratia Christi potuerit esse major.*

B Probatur secundo conclusio: Eadem est ratio de augmento gratiæ, ac de augmento charitatis: Sed charitas Christi, de potentia absoluta, potest esse major intensivè: Ergo & ejus gratia. Major patet, cum enim charitas consequatur gratiam, ut proprietas essentiam, charitate crescente, ipsa gratia crescere debet. Minor verò probatur ex D. Thoma 2. 2. quæst. 24. art. 7. in corp. ubi sic discuitur: *Ipsa charitas secundum rationem propriam speciei, terminum augmenti non habet, est enim participatio quedam infinita charitatis. Similiter etiam causa agens charitatem est infinita virtutis, scilicet Deus. Et similiter etiam ex parte subiecti terminus præfigi non potest, quia semper charitate crescente, superexerescitabilitas ad hujusmodi augmentum.* Ergo charitas terminum augmenti non habet, sed datà quolibet quantumcumque intensà, potest amplius & amplius intendi; & per consequens ipsa charitas Christi, quamvis intensissima, de potentia absoluta, potest esse major intensivè.

Respondet Cajetanus 2. 2. quæst. 24. art. 7. Divum Thomam loqui de charitate viatoris, de qua verum est, posse in infinitum crescere, non autem de charitate absolute respectu omnis statûs; cum enim ad statum termini vel comprehensoris charitas pervenit, ipsam amplius augeri repugnat.

Sed contra primò: Ratio quâ D. Thomas probat charitatem terminum augmenti non habere in ordine ad potentiam Dei absolutam, æquè probat de charitate patriæ, ac de charitate viæ: Ergo nulla solutio. Probatur Antecedens: Ratio quâ utitur est quia Deus efficiens charitatem, est infinita virtutis; potentia receptiva illius limite caret; & charitas ex sua specie terminum augmenti non petit: Sed tria ista illuminationis capita, tam bene reperiuntur in charitate comprehensoris, ac in charitate viatoris: Ergo ratio D. Thomæ probat, quamlibet charitatem, sive sit viatoris, sive comprehensoris, posse crescere in infinitum.

Secundo, Eadem est ratio de charitate patriæ, ac de visione beatifica: Sed ex D. Thoma supra citato, visio beatifica terminum augmenti non habet, respectu potentie Dei absolute: Ergo nec charitas patriæ.

E Probatur tertio conclusio ratione fundamentali: Potentia divina, cum sit infinita simpliciter, nullo finito termino coarctari potest: Sed gratia Christi habitualis intensivè finita est, ut art. 1. demonstravimus: Ergo de potentia Dei absolute potest magis intendi, & in esse physico esse major & perfectior, quamvis in esse moris, & secundum valorem & dignitatem moralem quam habet ex persona Verbi cui conjungitur, augmentum suscipere nequeat, quia (ut ibidem ostendimus) sub hac ratione infinita est.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: D. Thomas in 3. dist. 13. quæst. 1. art. 2. quæstiunc. 2. ad 2. loquens de humanitate Christi ait: *Omne quod pertinet ad perfectionem gratie collatum ei fuit.* Et ibidem in secunda solutione subdit, quod *nulla posset esse major gratia, cujus capacitas creata sit capax, nec*

Bbbb ij